

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Людмил Любомиров Георгиев, Почетен професор на НБУ, член на
Настоятелството на НБУ, Председател на Комисията за финансов контрол на НБУ

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование Социални, стопански и правни науки

професионално направление: 3.8. Икономика

докторска програма: Политическа икономика

Автор: Юлиян Елинов Моллов

Тема: Децентрализирана регионална политика – възможност за устойчиво развитие на регионите в България

Научен ръководител: проф. д-р Йордан Атанасов Христосков, Институт за икономически изследвания към БАН

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със Заповед РД 21- 1440/03.07.2023г. на Ректора на ПУ съм определен за члена на научно жури със задача – написване на СТАНОВИЩЕ, по конкурс за присъждане на образователна и научна степен ДОКТОР на Юлиян Елинов Моллов.

За целта на 03.07.2023г. получих чрез имейл в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- списък на забелязани цитирания;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;

- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет (само за докторантите зачислени до 04.05.2018 г.);

2. Актуалност на тематиката

Дисертантът разработва три съществени направления от регионалното развитие (децентрализация, регионална политика и устойчиво развитие), които поотделно не са нови, но в комбинация, тяхната кохезия и взаимодействие не са изследвани, което позволява темата да се определи като актуална. Тази актуалност е подсилена от факта, че проблемът се разглежда като повлиян от европейската регионална политика, чиито постановки и регламенти са изключително динамични и включването им в изследването го определя като перманентно актуален.

3. Познаване на проблема

Оценката ми за работата на докторанта е на две нива. Първото е свързано с обзора на използваната литература, който определям като подробен и много добре осъществен. Второто ниво касае практическият опит на докторанта, който е високо експертен точно в областта на дисертационния труд и в този смисъл предопределя висока степен на познаване на изследователския проблем. Подбрани са общо 311 източника, включващи научна литература на български и английски език, както и нормативни документи. Последните не са представени в отделен списък, а са включени в списъка с литературата на български език, което не е сериозен пропуск, но е извън изискванията за описание на използваната литература.

4. Методика на изследването

Избраната от дисертанта методика на изследването напълно позволява постигането на заложената цел и изследователски задачи, тъй като съдържа голям набор от съвременни и класически, предимно количествени методи, чието критично прилагане води до постигането на достоверни оценки и резултати. Макар и високо образован и със значителен практически опит, докторантът тепърва навлиза професионално в научната област, което прави разбираемо, но не и извинително смесването на термините методология и методика (стр. 14 - 15), където в „Методология на изследването“ описва преди всичко методите, които възнамерява да приложи, а не: *Постановка на проблема и формулиране на целта и задачите; Литературен обзор; Формулиране на хипотези или цели; Избор на методи за събиране на данни; Събиране на данни; Анализ на данните; Интерпретация на резултатите; Изводи и заключения; Публикуване на резултатите; Рецензия и реакции*. Тази съдържателност и последователност в изискването за представянето на методологията на изследването не е осъществена в описанието, макар и в голяма степен приложена.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд е структуриран правилно (по класическата схема – Въведение, три глави и Заключение) и пропорционално между трите глави (54:54:61 стр.) Въведението съдържа всички изискващи се компоненти за структуриране на съдържанието му. Целта е определена в съответствие с намерението на автора декларирано в заглавието на дисертацията. Смуцаващ факт е, че на стр. 36 авторът ни кара да се колебаем в иерархията на значението на употребените от него „основна цел“ и „основен акцент“ чрез изречението: „Именно ролята на публичните институциите за регионалното развитие и децентрализацията на управлението са основен акцент на настоящия дисертационен труд“, различаващо се от определената цел.

Поставените задачи съответстват на главната цел. Защищаваната теза очертава детайлите на изследователското намерение.

Общи бележки:

Авторът е употребил универсално термина „локализация“(localization), който е преводен и поради това възприемането и прилагането му универсално води до грешки.

Употребата му в този вид е валидна при процеси свързани с таксономични корекции или при процеси ,свързани с някакъв вид ограничения, тъй като в превод „localize” означава „ограничавам“ „свивам“. Напълно несъвместим, обаче е, с процесите на разполагането на обекти на производствената и извънпроизводствената сфера, за които е подходящ термина лоцирам (locate), означаващ „поставям на/върху“.

На стр. 15 при изброяването на съдържанието на отделните глави е пропуснато съдържанието на втора глава.

Конкретни бележки:

Първа глава е направена научна и подробна теримнологична дисекция на основните понятия от заглавието на дисертацията (регионална политика, децентрализация и устойчиво развитие). Допълнително са научно осветлени въпросите свързани с фискалната децентрализация, връзката между многостепенното управление и регионалната политика и интегрирания териториален подход към регионалното развитие. Именно тази глава авторът дава основание да се даде висока оценка на теоретичната осведоменост на кандидата. Категоричната обосновааност чрез огромния брой цитати я подчертават. Същевременно на фона на тази осведоменост авторът е пропуснал да се заяви теоретично като предложи нови формулировки или допълнения и изменения на използваните термини, чрез което щеше да умножи приносите си и от което все още младата наука Регионална икономика има голяма нужда. Още повече, че докторантът създава у мен впечатление чрез работата си, че е във възможностите си да направи това.

Различните определения за „регион“ в научната литература дават достатъчно основание дисертантът да реагира по-критично и неабсолютизиращо на термина „регионална

политика“, което е пропуснал да направи в първа глава, но е развил достатъчно добре в третата глава на дисертацията. Същото се отнася и за децентрализацията, която води до успешна регионална политика при наличието на административен и финансов капацитет на територията. Сама по себе си тя не е в състояние да осъществи ефективно развитие ако изходните условия не са на необходимото ниво. Особено при силно влошена административно – териториална структура и изначално непрецизирано определяне на регионите.

Не е разработена достатъчно детайлно функционалната разлика между териториална политика, регионална политика, общинска политика и т.н. Дали самото посочване на таксономичната единица е достатъчно за да получим ясна презумция за същностната разлика?

Втората глава, която макар и неозаглавена като методическа, всъщност е експериментална по отношение на заявените методи за анализ. Демонстрираните резултати и изводи са коректни и информират за състоянието на изследвания проблем в регионите на ЕС. Използвани са предимно количествени методи за анализ, които могат да ни покажат състоянието на изследваните проблеми, без да ни дадат представа защо е такова, а именно това е важно в случая. Съвместното използване на различни методи за анализ на данни, както е в случая, включително дескриптивен анализ, графичен анализ на връзките и зависимостите, вариационен анализ, регресионен анализ и клъстерен анализ, може да бъде мощен инструмент за разкриване на информация и тенденции, но също така може да доведат до недостатъци, като: пропуснати или изкривени данни, неправилно тълкуване на връзките, корелация не винаги означава причинно – следствена връзка, претоварване с данни и шум. Регресионният анализ може да бъде чувствителен към извънредни стойности и несъответствия в данните, което може да доведе до неправилни изводи.

Проведените анализи са интересни и допълват методическата резултатност, имайки своето място и полезност за изследването, но стоят малко като прикачени, тъй като вероятно са резултат от някакъв реализиран проект с участието на докторанта. Това личи от използването в изчисленията на един преобладаващ период – 2019 г.

На места са представени резултати (без да се търси взаимодействието между тях) от методи, които изследват общински, национални и международни процеси стр.96.

Често допускана грешка, която не е избегната и в тази дисертация, е възприемането на Кохезионния фонд като регионален. Той е насочен и финансира националното ниво на управление и развитие.

Твърдението на Meijers & Burger, 2017 (стр. 79) не важи за България, тъй като у нас селските райони се повлияват от динамиката на големите градове, осигурявайки им работна сила чрез ежедневни трудови пътувания в изохрон до 50 км и повече. Цитатът е верен за селските населени места в Западно Европейските страни, където основните жизнени функции – труд, обитаване, отдих и обслужване са осигурени и в малките и в големите населени места с едно и също качество.

Особено ценен е изводът на докторанта, че кохезионната политика на ЕС се превръща в „градска“ политика. Това води до силен контраст в развитието на центровете и периферията им и бламира целия процес за изравняване на регионите, в частност на общините, по икономическо и социално развитие.

Трета глава можа да се определи като съществено приносна за докторанта, в която той разгръща възможностите си и компетентността си по изследваната тема и то най-вече критично.

Мога уверено да твърдя, че в преобладаващата част от изразените становища споделям мнението му. Особено тези свързани с това, че: *„Управлението в България е свръх централизирано и не позволява прилагане на значими децентрализирани политики, инициирани от регионите и местните власти. Регионите от ниво NUTS 2 в България не са институционализирани, а са създадени за статистически цели. От своя страна областите от ниво NUTS 3 са административно-териториални единици, но без реални правомощия за правене на политика. Общините като местни власти страдат от липсата на финансова самостоятелност, което възпрепятства тяхното развитие.“* В тази глава се съдържат и основните приноси на г-н Моллов описани в неговия автореферат, които потвърждавам напълно със следната добавка :

Първият формулиран от автора принос може да бъде разделен на три отделни приноса.

Подбран е специфичен пакет от методи, чието съвместно използване може да се определи като самостоятелен принос.

Съществен но неотбелязан принос представлява прилагането на интегрирания териториален подход, в частност прилагането на интегрираните териториални инвестиции.

Като важен принос може да се добави и изследването на Перспективите и предизвикателствата пред регионалната политика в България в контекста на прехода към зелена икономика.

Заклучението обобщава постигнатите резултати и допълва изводите представени щедро в трета глава, но недостатък представлява факта, че не е изпълнено основното изискване да направи отчет на заложените изследователска теза, основна цел и задачи на изследването.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Докторантът е приложил 3 статии на български език (от които една под печат) и една статия на английски език в българско издание. Общият брой страници с тези от неотпечатаната статия са 46 стр. Три от публикациите са представени под формата на доклади на научни конференции в три различни висши училища. Три от докладите са със самостоятелно участие на кандидата и един (в ПУ) в съавторство. И четирите публикации са свързани с темата на дисертационния труд – и като заглавия и като съдържание. Трите доклада в конференциите на ВУ са изцяло авторски на докторанта и са резултат от самостоятелните му изс –

ледвания по дисертацията. В публикацията, която е в Пловдивския университет се предполага, че авторът има участие 1/3, но поради липса на представен разделителен протокол това не може да се докаже. Кандидатът не е представил статии или доклади в издания с импакт фактор.

Формално не откривам признаци за плагиатство, но се въздържам да се изкажа категорично по този въпрос, поради широкото разпространение в използването на изкуствения интелект, което не е регламентирано законодателно.

7. Автореферат

Авторефератът на дисертационния труд е съставен коректно и съдържа всички компоненти, изискващи се за този вид публикация.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Регионалното развитие би следвало да се свърже с измерването на резултативния показател „регионално благополучие“.

Регионалното благополучие се отнася до общото състояние на даден регион, обикновено определен административно или географски, и включва оценка на социалните, икономическите и културните аспекти на живота на хората, които живеят в този регион. То може да бъде измерено чрез различни показатели и индикатори, включително: икономическото благополучие, социалното благополучие, качеството на живот, екологичното благополучие, политическото и институционалното благополучие.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Намирам за изключително положителен и научно подкрепящ кандидатурата за „доктор“ на г-н Моллов факта, че неговата професионална кариера е свързана конкретно с тематиката на дисертацията му, и то като ръководител в държавната администрация. В този смисъл тя би представлявала едно естествено академично обобщение на високата му практическа подготовка.

Препоръчвам докторанта след успешната защита на дисертацията и при възможност да бъде привлечен като преподавател в университета.

Дисертационният труд съдържа , научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, Националните минимални изисквания за образователна и научна степен „доктор“ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Поради гореизложеното, давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от анализирания по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резул -

тати и приноси и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната, и научна степен „доктор“ на Юлиан Моллов, в област на висше образование: Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.8. Икономика, докторска програма: Политическа икономия.

24.08.2023 г.

Изготвил становището:

(подпис)

Проф. д-р Людмил Георгиев